

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Från djävulsdyrkan och brand i kyrkan till idoldyrkan och ut ur kyrkan

– black metal som väg till religiös livsåskådning

Caroline Allard

2019

Uppsats, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Religion med ämnesdidaktisk inriktning
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan
Religion för ämneslärare (61–90)

Handledare: Thomas von Wachenfeldt
Examinator: Peder Thalén

Abstract

Det här är en kvalitativ undersökning på hur en del använder black metal som en väg till religiös livsåskådning. Den är baserad på semistrukturerade intervjuer med fem män som är fans eller musiker inom black metal. Syftet är att studera hur dessa människor använder black metal och dess uttryck som en arena för religiös praktik. Dessa intervjuer är sedan analyserade med hjälp av teorierna re-enchantment och occulture. Studien visar på att black metal är en individuationsprocess där unga fans börjar att bygga upp sin personlighet och lär sig att både bearbeta och hantera känslor. Studien visar även på de negativa aspekterna av subgenren, så som kyrkobränder och mord, som uppkommit inom kultiska miljöer. Med dess resultat visar det att deltagarnas sökande efter en religiös livsåskådning som mötte upp med deras känslor och behov, var influerat av black metal.

Nyckelord: Black metal, satanism, occulture, re-enchantment, subkulturer, kultisk miljö, moralpanik, individuation, ockultism, populärkultur

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte.....	2
Frågeställningar	2
Avgränsningar	2
Definitioner	2
Bakgrund.....	2
Black metal – första vågen.....	3
Andra vågen	3
Tredje vågen.....	4
Fjärde vågens black metal?	4
Kyrkobränder och djävulsdyrkan	5
Typisk black metal-konsert.....	6
Disposition	6
Metod och material.....	6
Urval	6
Intervju som metod.....	8
Frågornas utformning	8
Forskningsetiska principer	9
Undersökningens format.....	10
Användning av multimedia	11
Tidigare forskning	11
Teoretiskt perspektiv	12
Undersökningen	13
Känsloutloppet	14
Texternas betydelse	16
Strävan efter det tyngre.....	17
Satanistisk gospel	17
Moralpaniken	18
Black metal som väg till (o)religiös livsåskådning	18
Diskussion.....	19
Slutsatser.....	27
Avslutning.....	27
Framtida forskning	28
Källförteckning	29
Multimedia och websidor	29
Bilagor	31
Bilaga 1	31

Inledning

Den 15:e juli 2018 står jag utanför gamla katolska kyrkan i Gävle. Bandet *Behemoth* från Polen ska spela upp låtar från sin kommande skiva "I loved you at your darkest" en titel som är inspirerad av Romarbrevet 5:8¹. Bandet har genom åren släppt flera titlar som är kritiska mot religion. Framför mig står två "metalheads" som diskuterar "hur Behemoth kunde få hyra den katolska kyrkan?!" Metalhead nummer ett säger att kyrkan inte har varit i bruk på länge och har säkerligen "avkristeniserats", ett fenomen han själv kommer på. Metalhead nummer två säger "var inte kyrkan av avkristeniserad så kommer den garanterat vara det efter *Behemoth* tagit plats". Utifrån det samtal jag lyssnade till väcktes en tanke om att musik möjligen har ersatt den organiserade religionen i människans sökande efter andlighet. Den kände och välrenommerade black metal-musikern Fenriz från bandet *Darkthrone* uttrycker följande:

The Black metal feeling is no doubt religious for me. That is what get people to react by feeling intense pain that only can be deadened with self-inflicted pain. It is about loftiness and depravity and there are both good and bad aspects about it (NRK 2003).

Black metal är en musikgenre som växte fram under 1980-talet. Det är en form av extrem metal. Kännetecknen för musiken är snabbt spelade instrument och höga skrik. Texter handlar om Satan och band använder sig av anti-religiösa symboler på scen och i deras bildliga uttryck. Subgenren har utvecklat sig genom åren i form av olika vågor, varvid den förmodligen idag har nått den fjärde vågen. Mer om musiken och vågorna återkommer i en senare del.

Black metal som ett socialt fenomen är förknippat med individuation och differentiering, hur självbestämmandet inom folk kan beskrivas som olika nivåer av motstånd mellan individer och samhället (Mørk, 2011, s.125). Det är inte bara musiken som lägger grunden till denna subkultur – det är ett sätt att uttrycka sig och för att finna sin egen identitet. Musiken ger chansen till att få utlopp för känslor, de ges inträde till en värld inom en själv bland inre fantasier, drömmar och tankar. Genom att använda musiken kan en även bearbeta dessa tankar (Bossius, 2003, s.169–170).

Den första vågen är mellan 1980-talet till 1990-talet, det som kännetecknar vågen är snabb metal utan melodier, texterna handlade om satanism och svartmagi. Det sades att satanism bara var en image. Det var under den andra vågen som populariteten växte, black metal som innan varit en utväxt av thrash och death metal, valde att stå på egna ben och fördömde klassificeringar. Det handlade mer om image och hur riktiga black metal-fan skulle vara (Bossius, 2003, s.95–96). Med den tredje vågen kom förändring, det blev nya teman på lyriken, även fast ljudet var detsamma om ändå lite mildare. Det handlar inte längre om image utan det blev nedtonat samtidigt som musiken blev mindre extrem (Bossius, 2003, s.103–105).

---

¹ But God demonstrates his own love for us in this: While we were still sinners, Christ died for us.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur och i vilken omfattning lyssnare av black metal även använder musiken och dess olika uttryck – konstnärliga, ideologiska och religiösa – som en arena för religiös praktik.

Frågeställningar

Hur använder vissa människor black metal som en religiös livsåskådning?

Hur ser vägen ut dit?

Hur skiljer sig det religiösa uttrycket mellan olika generationer av black metal-lyssnare?

Avgränsningar

Avgränsningar som gjorts är att undersökningen genomfördes i Sverige och undersökte metalmusikens betydelse, med särskilt fokus på black metal. Undersökningen har även avgränsats till frågor rörande kristendomen med dess skiftande uttryck. Deltagarna till intervjuerna har varit i 20- och 30-års åldern, vilket gör att äldre och yngre faller bort i undersökningen. Det finns inget genusperspektiv med eftersom att kvinnor inte deltog.

Definitioner

I inledningen nämns ordet ”avkristeniserats”, detta är inte ett ord i sig utan ett spontant påhitt av en okänd deltagare i ett musikevenemang. Vad som kan tänkas menas med ordet är hur någonting förändras från sin egentliga mening och budskap. I det här fallet, hur en gammal katolsk kyrka inte längre blev en kristen plats utan en neutral plats, där extrem metal-bandet *Behemoth* och ett gäng fans skulle spendera ett par timmar till att lyssna på anti-religiös musik. Det kan också vara ett försvenskat ord från engelskans ”dechristianize”, alltså en vändning från kyrkan eller att de religiösa symboler kristendomen har tagit fram, tas undan.

Black metal som musik blir definierat i inledningen och ytterligare i bakgrunden.

Det ockulta är någonting som nämns och i den här texten står det för det mystiska i livet, det som är undangömt och inte bör stå ute i ljus.

Subkultur är en sorts alternativkultur som inte hör till mainstream, den kan vara avvikande och är inte alltid en del av samhället. Subgenre är delar ur en annan genre, black metal är då en genre av metal som en samlingspunkt.

I den här studien ses livsåskådning som en religiös gren, livsåskådning blir då hur de ser på livet och olika uttryck från religionen som finns kvar i samhället.

Med populärkultur menas inte det som är populärt eller på modet, i texten står populärkultur för det som går att se i filmer, litteratur och musik, vilket ibland tas som religiöst uttryckande.

Bakgrund

I bakgrunden kommer fyra vågor av black metal att beskrivas. Det börjar med de redan uppdagade tre vågorna, följt av en egen bedömning om vad den ouppklarade fjärde vågen kan

vara. Delarna efter vågorna handlar om hur religion har varit central inom black metal, i form av djävulsdyrkan och kyrkobränder. Det avslutas med ett textavsnitt om en typisk black metal-konsert utifrån egna upplevelser och YouTube-klipp.

En av de musikgenrer som även nämns är death metal, vilket är en musikgren inom extrem metal som karaktäriseras av skrik, hårda gitarrer, snabba trummor och texterna kan handla om vad som helst, det finns inga regler på vad texterna ska innehålla, fast oftast handlar det om morbida saker. Von Wachenfeldt och Thorgersen skriver i en artikel om musikskapande, att det kan vara svårt för någon som inte är insatt att höra skillnader mellan black metal och death metal. En av deras deltagare gör jämförelsen att om death metal är en splatterfilm, då är black metal en psykologisk thriller (Von Wachenfeldt och Thorgersen, 2018, s.191).

Black metal – första vågen

Black metal föddes ur den fragmenteringen metal infann sig i under 1980-talet. Bland band som *Black Sabbath*, *Deep Purple* och *Led Zeppelin* från årtiondet tillbaka, kom en ny våg av brittisk heavy metal med *Saxon*, *Def Leppard* och *Iron Maiden*. Här delade sig metal till att gå mot pop/glam metal eller mot fundamentalismen vilket sedan blev känt som speed och thrash metal. Denna sida avskydde hur metal förfallit tack vare pop metal. Det behövdes bli rent igen. *Venom* släppte sin skiva ”Black Metal” år 1982, detta skapade en grund för kommande band eftersom *Venom* hade ett annorlunda ljud, det var mer mörkt, ockult och snabbare (Kahn-Harris, 2007, s.2). Den här musikgenren utvecklades till satanistiska former med bandpionjärer så som det svenska *Bathory* och *Hellhammer*. I det tidiga 1990-talet kom banden *Mayhem*, *Emperor*, *Burzum* och *Darkthrone*. Musiken karaktäriseras av det gälla skrikandet som sång, det snabba tempot, ”blastbeats”, tremolo-riff och trebly-gitarrriff. Kulturen anammade satanismen helhjärtat, det var under början av 1990-talet i Norge blev black metal ökänt för mord, självmord och kyrkobränder (Kahn-Harris, 2007, s.4–5).

Andra vågen

I den andra vågen utvecklas black metal ytterligare, den tar vid under början av 1990-talet, med *Mayhem* som en symbol för det destruktiva och ondskan musiken stod för. Ikonen Euronymous, gitarrist och låtskrivare i *Mayhem*, var drivande i dess utveckling. Under andra vågen blev det viktigt att skilja på death metal och black metal, det skulle absolut inte blandas ihop för det var två åtskilda genrer. *Mayhem*s musikaliska idé var att fullända musikstilen som *Venom* ”uppfann” – det skulle vara snabbt, satanistiskt och extremt. Runt denna tid startar en satanistisk sammanslutning, kallat ”den svarta cirkeln”, som såg ut att vara en satanistiskt sekt. Även här skapas klassificeringar vilka som är ”autentiska” och vilka som är ”de övriga”. Det sker inte mycket kring musiken, utan det är främst imagen och det rätta sättet att leva som betyder någonting. Det är under denna period som kyrkor börjar att brännas ner, *Mayhem*’s sångare, Pelle ”Dead” Ohlin, begår självmord. Euronymous fotograferar detta, vilket används som albumbild, Euronymous dödas senare av Varg Vikernes, en av bandmedlemmarna i *Mayhem*. Han döms senare till livstid för mordet och för tre kyrkobränder. Tre medlemmar från bandet *Emperor* döms för mord, kyrkobränder och

överfall av en präst. Även dessa umgicks i kretsen ”den svarta cirkeln”. Som en effekt splittrades cirkeln, just detta fick intresset för ockultism, satanism och black metal att öka. Att black metal skulle bli populärt var inte de äldre fansen glada över (Bossius, 2003, s.96–99, 103).

Tredje vågen

Det satanistiska budskap som musiken tidigare haft förändrades, nya band tog chansen att ändra image och texternas innehåll. Black metal skulle inte längre vara fult och ondskefullt. Texterna kom att handla om asatro, vikingar, folksagor och folktro. Förutom en del kristna black metal-band, var den judeo-kristna föreställningsvärlden inte längre det enda temat i texterna, utan fick lämna plats för bland annat diverse hedniska trosföreställningar. Det fanns fortfarande de artister som var fast i den andra vågen och vidhöll att musiken skulle vara anti-kristen och satanistisk. Dessa syner höll sig kvar inom musiken och kyrkobränderna minskade kraftigt. Istället blev det snarare ofint att säga sig vara satanist, dessa syner blev nu sedda på filosofiskt sätt. Inom musiken tonades mycket ner och melodier kom att introduceras i låtarna, tack vare detta nådde musiken ut till flera människor. Med ett mildare ljud blev banden *Satyricon*, *Emperor* och *Dimmu Borgir* typiska representanter för tredje vågens black metal. De två första banden ingick tidigare i den svarta cirkelns innersta, varav *Emperor* blivit dömda för kyrkobrand, trots detta var dessa band inte lika brutala som föregångarna (Bossius, 2003, s.103–105).

Fjärde vågens black metal?

Vart den fjärde vågen tar sin riktning är osäkert. Utifrån min egen erfarenhet och förförståelse av black metal-genren bedömer jag att artisterna söker sig mot nya riktningar. Nya element inkorporeras i musiken och andra genrer blandas in. Att det snackas om ”true black metal” kommer alltid att finnas där och är förmodligen en vattendelare för de personer som varit med sen första början. Eftersom flera i studien ses som yngre personer finns det inte någon som varit med sedan starten av black metal, varav dessa kvalar in på att ha hamnat inom denna musikscen vid andra-fjärde vågen, vilket kan vara förklaring till olika upplevelser av musiken.

Personligen ser jag att dagens/fjärde vågen black metal kännetecknas genom att olika musikaliska uttryck från andra genrer vävs in i den traditionella black metal-genren. Ett exempel på detta är den fransk-finska gruppen *Deathspell Omega*, som blandar in element från bland annat jazz och fusion. Men det finns även mer traditionalistiskt orienterade grupper som svenska *Watain*, vilka främst hämtar sin inspiration från grupper som hör hemma i första och andra vågen. Det finns idag, trots att många band har en extrem image, tecken på en social acceptans i samhället. 2011 erhöll *Watain* det svenska musikpriset Grammis i kategorin ”Bästa hårdrock”. Samma år deltog *Satyricon* med låten K.I.N.G. i samband med prisutdelningen vid världsmästerskapet i längdskidåkning i Holmenkollen, Oslo. Prisutdelningen sändes ut över världen via norska statstelevisionen NRK. Detta visar på en viss acceptans från samhället – det som tidigare varit avskyvärt visas nu upp. Det kan även

tyda på att den image som var viktig i början av subgenren, inte längre existerar och att det är musiken som står i fokus.

Mitt intryck är att allt färre finner sin väg till black metal i dagens läge och det är främst de som redan varit deltagare sedan innan som finns kvar, dessa tycks ha skapat sin egen identitet och lever inte enbart i musiken. Detta bekräftas av en av deltagarna i studien, vilket kommer presenteras senare.

Kyrkobränder och djävulsdyrkan

Lyrikens teman skiftar inom extrem metal. Inom alla former av rock and roll har fascinationen av djävulen funnits i texterna. Det ockulta och sataniska har funnits inom heavy metal, vilket extremmetallen fortsatte att använda som tema. En del av banden använde satanismen enbart som tema i sina texter, andra musiker var satanister och inom just black metal visade många musiker ett mer allvarligt engagemang inom satanism. Black metal har setts som ett rituellt medium för en personlig transformation för individer. Utseendemässigt klär sig anhängare, främst artister, i krigarliknandekläder, med svärd, rustning och patronbälten. En del bär så kallad corpse-paint – ansiktet sminkas vitt med svart runt ögonen och munnen – då tanken är att se ut som döden. Olika symboler som används är bland annat upp och nedvända-kors, pentagram och getskallar, också kallat Baphomet. Med satanism kommer även kristendomen, där kan en del se sig som att vara i krig mot kristendomen och andra vill ta ställning ifrån den korrupta och hycklande associationen kyrkan har (Kahn-Harris, 2007, s.37–38).

I en Black metal-dokumentär som är producerad av Reality Check TV, dyker ett flertal kända musiker upp i intervjuer. I en av delarna diskuterar de användandet av så kallad corpse paint. Abbath från *Immortal* menar att han använder corpse paint för att hylla hans inre demoner. Det är ingen image eller ett konstnärligt uttryck. Det blir till ett sätt att urskilja dessa olika musiker, Abbath säger att det finns bara en Abbath vilket gör att det finns bara ett sorts smink för honom att använda. En musiker från bandet *Gloomy Grim* använder corpse paint för att hans egen person inte ska bli besläktad med black metal eftersom det är olika personer. Sångaren Emperor Magus Caligula från det svenska *Dark Funeral* säger att det är som att måla sitt inre ansikte (Reality Check TV, 2002).

Som tidigare nämnt var Norge ökänt för dess kyrkobränder med koppling till black metal. Kyrkor är en symbol för kristendomen, den står för de värderingar inom religionen och fungerar som en auktoritet i samhällen. Kyrkan blir till en skottavla för individer och grupper som protesterar mot samhället. De kan även göra det som en identitetsmarkör. En del har sett kyrkan som en provokation med tanke på hur kristendomen befästs sig och påverkat samhällen och kulturer. I Norge, mellan åren 1992 till 1998 brann över 50 heliga byggnader. Troliga anledningar till att black metal-musiker satte eld på kyrkor är för att få bort de kristnas institution och återgå till hedendomen. En medlem i det svenska black metal-bandet *Domgård* blev dömd för en kyrkobränd, hans motiv var att även fast de flesta människorna idag inte bryr sig om religion, är vi människor fortfarande inte fria från kristendomens indoktrinering. För honom var en kristen uppväxt hämmande för hans personlighet och

kreativitet. Den ökända Varg Vikernes från Norge är mannen bakom *Burzum* och var tidigare medlem i *Mayhem*. Hans kritik var detsamma, religionen har för mycket kraft över människor och folk inom black metal vill leva under egna villkor med egna livserfarenheter, inte leva efter institutioners dogmer. Vikernes själv valde att bränna ner en kyrka som byggdes på en hedenplats, det var ett tempel för hedningar vilket sedan blev placering för en kyrka (Mørk, 2011, s.124–126, 132).

Typisk black metal-konsert

Generellt syns konserterna som rituella ceremonier, det är religiösa symboler på scen, en sorts sfär ligger över lokalen och lukten av rökmaskiner gör sig bekant. Banden har så kallade ”back-drops”, större tygskynken med bandlogotypen på, vilken sällan går att utläsa. Under en del konserter ser det ut som en högmässa, där artisterna använder munkkåpor, detta syns hos bland annat *Mayhem* och *Batushka*. Tidigare nämndes corpse-paint, vilket är ett viktigt element under scenshowerna. Även blod inkluderas ofta som en till detalj i sminkningen. På scenen kan det förutom pentagram och upp och nedvändakors, synas rester av döda djur eller skelett. Publiken visar sin närvaro genom att höja upp sin hand formad som ett horn, pekfingeret och lillfingeret pekar uppåt medan de andra fingrarna är undanvikna.

Disposition

Texten är strukturerad att börja med diverse bakgrundsinformation om musiken, hur den fungerar som ett socialt fenomen och hur religionen finns inom subkulturen. Inom metodkapitlet finns det information om hur intervjuerna är gjorda och hur deltagarna har funnits samt blivit kontaktade. Intervjuerna följer de forskningsetiska principerna och hur det har använts redovisas. Vid tidigare forskning presenteras forskare och de artiklar som blir använda. Det följs av teorivalet, occulture och re-enchantment som kommer att användas i analysen. Undersökningen är de intervjuer som har gjorts och de kommer att redovisas utan värderingar eller egna tankar. I diskussionsdelen finns det både analys med teorien occulture för att förstå hur svaren ska tolkas. Innehållet knyts ihop med tidigare forskning och frågeställningarna besvaras. I slutsatser sammanfattas metoden, teorin och undersökningen. Avslutningen tar upp vad som kan användas inom framtida forskning utifrån denna uppsats.

Metod och material

I min undersökning har jag använt mig av intervjuer och andra forskningsartiklar samt böcker. Intervjuer kommer vara med fem personer som antingen varit en del av denna kultur och/eller varit verksam inom musik där religion på något sätt är en del av det konstnärliga uttrycket. Personerna kommer att benämnas antingen via de pseudonymer de valt eller lånade namn från andra välbekanta black metal-musiker.

Urval

De informanter som valts ut till denna studie har jag funnit via internet och bekanta. Hemsidan metal-archives.com har använts för att hitta aktiva svenska musiker inom black

metal och dessa har blivit kontaktade genom antingen Facebook eller e-post. De band som hade texter som handlade om ockultism, satanism och anti-religion blev valda och sedan kontaktade. Runt ett tiotal band kontaktades via detta sätt, tre av dessa tackade ja. Ett annat band som kontaktades var genom mina personliga kontakter. Med tanke på att studien inte enbart handlade om musiker har även musikintresserade valts ut för att se deras perspektiv på saken.

Alla har blivit garanterade att få vara anonyma, intervjuer har skett via telefon, Skype-samtal och e-postkommunikation. Deltagarna i studien har fått information om syftet kring denna uppsats. Det var 12 färdiga frågor av tematisk karaktär som under intervjun blev modifierade och sågs mer som ett supplement, främst eftersom svaren även halkade in på andra frågor. De som blev intervjuade via e-post fick frågorna via mail. De muntliga intervjuerna behövdes inte vid sagd tidpunkt utvecklas ytterligare, utan det skedde automatiskt av deltagarna. Det gavs möjlighet att stryka frågor som upplevdes för privata.

Det har varit män i olika åldrar som bott i Sverige, det är ingen speciell åldersgrupp eller geografiskt ställe som undersökts utan Sverige och black metal-kulturen som helhet. Samtalen har spelats in via program på mobil och dator. Det har senare blivit transkriberats till Word-dokument, i omskrivningsprocessen har inte dialektalt tal eller speciella slang tagits i beaktande. En av inspelningarnas fil blev skadad och därför används bara de intervjusvar som blev antecknade under intervjuns gång. Utifrån denna transkribering har det blivit en sammanställning av samtliga intervjuer vilket bildat analyseringsmaterial. Deltagarna har fått möjlighet att läsa igenom texten innan den blir publicerad, för att se att de blivit tolkade rätt.

Informanterna som deltagit i denna studie är följande:

Person 1: Demonic, sjunger och skriver texter i ett black metal-band från Sverige. Hans långa intresse av musik, då främst hårdrock, började i tidig ålder och fortlöpte till att han började skriva egen musik. Han är av den yngre generationen. Blev intervjuad via telefon, 2018-10-11.

Person 2: Faust, sjunger i ett par olika extrem metal-band. Här syns också ett långvarigt intresse och engagemang inom musik. Han klassas att vara inom den äldre generationen. Blev intervjuad via telefon, 2018-10-15.

Person 3: Morfeus, har varit medlem i ett aktivt black metal-band som har flera år på nacken. Intresset av musik har funnits under en lång tid och han medger att han trädde in i black metal-världen 1997, det gör att han räknas till den äldre generationen. Blev intervjuad via Skype, 2018-10-25.

Person 4: är en black metal-musiker som hädanefter kommer att kallas för Dead, efter den mytomspunna Per Yngve Ohlin i *Mayhem*. Han har varit aktiv lyssnare såväl som musiker under stor del av sitt liv och säger att han var som mest aktiv inom black metal-scenen i

början av 2000-talet. Han beräknas vara inom den äldre generationen. Han blev intervjuad via mail, 2018-10-31.

Person 5: är en vän som är inne i denna scen och har därefter sina upplevelser att gå efter. Eftersom han är en privatperson kommer han härnäst bli kallad Tormentor, efter ett ungerskt black metal-band. Han placeras i den yngre generationen. Han blev intervjuad via mail, 2018-10-31.

Intervjumallen finns i slutet av texten under bilagor. Det är dokumentet som skickats ut via mail och dessa frågor har varit teman i telefon- och Skypeintervjuerna som gjordes.

Intervju som metod

Den intervjuemetod som användes var halvstrukturerad livsvärldsintervju, som till viss del är inspirerad av fenomenologin. Intervjuerna genomfördes därefter med ett antal förutbestämda teman. Just begreppet fenomenologi har förändrats under åren, den generella beskrivningen är ett intresse av att förstå sociala fenomen beskrivet av personers egna perspektiv av sin upplevelse av världen. Denna metod söker sig efter en förståelse av olika teman i undersökningspersonens vardag, ur hans egna perspektiv. Intervjun strävar att få beskrivningar av personens upplevda värld utifrån en tolkning av betydelsen hos beskrivna fenomenen. Eftersom intervjun varken är ett vardagssamtal eller ett frågeformulär räknas den som halvstrukturerad. Intervjuformen gör att deltagare kan lämna öppna svar (Kvale & Brinkmann, 2014, s.31, 45). Här ses då black metal som ett slags fenomen och den här typen av intervju fungerade bäst för att få en ny syn på hur deltagarna upplever detta fenomen.

Frågornas utformning

Frågorna som skulle bli intervjuer var en av de första sakerna i denna forskning. De är inte baserade på litteratur utan min egen förståelse för black metal, som varit en del av mig i nästan åtta år. Därav grundas detta arbete på egen kunskap och erfarenhet.

Någonting som frågades var deras syn på religion, ifall de ansåg sig själv tillhöra en religion och ifall de blev exponerade för någon religion när de var mindre. Trots detta kommer inte dem som personer att bli analyserade. Frågor var även om gemenskaper inom musiken, deras sysslingsgrad och hur länge de varit engagerade, hur de ser på diverse symboler inom musiken, heliga skrifter jämförandes med låttexter och fördomar.

Frågan om fördomar är baserad på ett programinslag av SVT från 1984, som blivit ett närmast ikoniskt klipp inom hårdrocksvärlden. Programmet heter Svar Direkt, Siewert Öholm är programledaren för detta inslag som riktar sig till ungdomar och barn. Öholm är kritisk till hårdrocksbandet W.A.S.P. från USA och till detta inslag har han lyckats få tag i Anders Tengner, en 23 årig hårdrocksskribent som skrivit positivt om W.A.S.P. Öholm anklagar bandet för att vara djävulsdyrkare och deras namn ska vara en förkortning av ”We Are Satans People”. I programmet argumenteras det för att hårdrocken ska ha ett negativt inflytande på ungdomar (SVT, 1984).

Forskningsetiska principer

Innan intervjuerna genomfördes nämnde jag garantin om anonymitet och att texten kommer att bli publicerad i DIVA:s dataportal. Informerade även vilken institution jag tillhör, att det är en C-uppsats som handlar om Black metal och religion, att de som personer inte blir analyserade utan deras deltagande inom denna kultur samt tankar inom detta. Efter att intervjuerna var klara ändrades mitt syfte, som tidigare var att undersöka hur black metal varit en av de anledningar till att Sveriges religion har minskat. Det ändrades eftersom det var omöjligt att se musiken som en enskild faktor till en minskning i ett land som inte varit lika religionspåverkat som andra länder har varit. I svaren av intervjuerna beskrevs hur de genom musiken funnit fram till sig själva som filosofiska varelser. I form av detta ändrades syftet till att se black metal som en väg till religiös livsåskådning. Denna så kallade religiösa livsåskådning ska inte bara ses som religiös i sig utan ett uttryck för deras livsåskådning.

Med denna förändring av syfte kontaktades personerna på nytt för att informera om detta och även informera igen om olika forskningsetiska principer, som i förbifarten blivit glömda att nämnas.

Dessa forskningsetiska principer är skrivna av vetenskapsrådet och innehåller fyra huvudregler som är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002, s.6). I samband med detta frågades även ifall de fortfarande var medvilliga att delta i uppsatsen med den tidigare gjorda intervjun.

Informationskravet är att forskaren måste informera deltagarna vad det är för studie, vad de fyller för funktion, det är frivilligt och de kan när som helst avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002, s.7). Här fick de berättat vilken sorts studie och dess funktion de kommer att ha i texten innan själva intervjun gjordes, som benämndes som frivillig. I efterhand har de fått veta att på grund av att det är frivilligt, får de även dra sig ur när de vill utan några konsekvenser.

Samtyckeskravet är att forskaren ska ha deras samtycke i deltagandet, om det handlar om minderåriga ska samtycke från vårdnadshavare krävas. Är det information som blivit publicerat i massmedia behövs inte samtycke. De ska få själva bestämma hur de vill delta, under vilka villkor de vill ha och under hur lång tid. Skulle de vilja avbryta sin medverkan får de inte utsättas för några konsekvenser så som påtryckning. Det ska inte finnas något sorts beroendeförhållande mellan forskaren och deltagarna (Vetenskapsrådet, 2002, s.9–10).

Deltagarna har varit myndiga och själva fått svara ja eller nej om de vill vara med. De fick valet att hoppa över frågor som kan varit för personliga eller ifall de inte ville svara. Det har inte funnits någon beroende- eller maktrelation mellan några parter, utan alla har fått förfrågan att delta i intervju. I en förfrågan tillbads min fader att fråga en kollega på sitt jobb ifall han ville delta, min fader fick instruktionen att fråga om kollegan vill delta i en intervju i höst och att det är en C-uppsats. Fader spelade då rollen som förmedlare mellan forskare och deltagare, där deltagare då undrat om intervjun skulle vara ett personligt möte, mail eller via telefonsamtal. I samband med detta tillbads förmedlaren att informera att det är upp till deltagaren om vilket sätt som används och även att han har rätten att vara anonym utan att

namn blir nämnda. Därefter fick forskaren telefonnummer där uppsatsen blev presenterad mer ingående. Min förmedlare har godkänt att bli nämnd i uppsatsen. I kontakt med andra deltagare har denna information funnits med i samma e-mail som förfrågan. Det har även framgått att personerna inte ska bli analyserade för vilka de är utan det är deras erfarenheter och upplevelser som kommer att nämnas. I en av frågorna handlade det om ifall de blivit exponerade för religion i uppväxten, där gavs exempel ifall deras familj varit kristna. Information om deras familjer kommer inte att användas med tanke på samtyckeskravet. Genom att de själva fick välja om de ville vara med på intervju muntligt eller via e-mail har de fått välja sina villkor.

Konfidentialitetskravet är att det ska finnas en tystnadsplikt angående information om deltagarnas uppgifter. De ska antecknas och lagras så att det inte ska gå att identifiera personerna av utomstående och det ska vara omöjligt för utomstående att komma åt uppgifter om vilka deltagarna är (Vetenskapsrådet, 2002, s.12). Med tanke på att jag har garanterat full anonymitet, har enbart en pseudonym använts. Vad som har antecknats och sparats vid intervjuerna har bara varit innehåll kopplat till studien, privata angelägenheter som har diskuterats har inte varit relevant och är inte med i transkriberingen.

Nyttjandekravet är att uppgifter som deltagarna har gett inte får användas under andra omständigheter än den forskning de godkänt ta del av. De får inte användas för kommersiellt bruk eller syften som är annat än inom forskning (Vetenskapsrådet, 2002, s.14). I efterhand har jag meddelat att resultatet av deras intervju svar bara kommer att användas inom min forskning och ingenting annat.

I ett av Vetenskapsrådets rekommendationer står det att forskare ska erbjuda deltagarna att ta del av forskningen innan den publiceras (Vetenskapsrådet, 2002, s.15). De har fått möjligheten att ta del av materialet innan det blivit publicerat och det har även funnits aktiva diskussioner under skrivprocessen där personerna har kontaktats via mail eller sms. När resultatdelen var färdigskriven fick samtliga texten skickad till sig, detta är då erbjudan de fått till att se över om de tyckt jag tolkat vad de sagt korrekt.

Eftersom det inte går att få med stora band, har intervjuer på t.ex. YouTube använts i viss mån, detta för att utveckla perspektivet om folks upplevelser kring den hårdare musiken. Dessa räknas som att vara publicerad i massmedia och därför har inte de blivit tillfrågade.

Undersökningens format

Deltagarna var i olika åldrar och det kunde synas en viss skillnad på den äldre generationen som var i 30-årsåldern medan de något yngre deltagarna var i 20-årsåldern. Upplevelserna skildes vilket kan ha berott på vilken våg av black metal de varit med inom.

Generationsskillnaden blir inte ett stort område med tanke på att det var ett litet antal deltagare blir inte detta någon större upptäckt. Ämnet behandlas med begränsning till det material som finns att tillgå.

I samband med att intervjuerna skulle skrivas ner färgkodades olika likheter eller skillnader som kunde hittas, för att jämföra detta i resultatets del. Till exempel var känsloupplevelser

och musik som en gemenskap kodade i blått medan religiössyn var gult. Detta skedde via markeringsfärg för text via ordbehandlingsprogrammet Word.

Användning av multimedia

För att bredda undersökningen användes även klipp från YouTube och ett radioinslag av P3, Sveriges radio. Dessa valdes att använda för att utöka perspektivet på musiksynen. Två av YouTube-klippen är dokumentärer om black metal, gjorda av större produktionsbolag. En av dessa gjordes i Norge via NRK och innehåller intervjuer med betydelsefulla band inom genren. Det används i inledningen som citat och en återkommande kommentar i undersökningsdelen.

Den andra intervjun är producerad av Reality Check TV och är även intervjuer med större band, i denna tar de upp typiska ämnen inom black metal som artister diskuterar ur eget perspektiv.

I radiokanalen P3, Sveriges radio, har de en serie vid namn Musikguiden, i ett avsnitt producerat av Samir Yosufi pratar de om sambandet mellan Gud och religion. Två av deltagarna i inslaget är Thomas Bossius och David Thurffjell och dessa diskuterar från olika perspektiv om det går att se musik som Gud. Inslaget används eftersom att de diskuterar hur populärmedia har fått stor betydelse över människors liv och de pratar även om anledningar till att musik inte kan ses som en religion eller tro.

We are Satan's people är en miniserie som gjordes för YouTube, som sedan SVT köpte upp. Serien är gjord av Melker Becker, Mattias Lindeblad, Liun Riad & Kalle Nordberg. I det första avsnittet träffar två av programledarna Nergal från *Behemoth*. I avsnittet pratar de om musiken som en form av konst och hur liv och död användes som en primärkälla till ett enligt de, genuint grymma album. De har tagit sitt namn ifrån det tidigare nämnda inslaget med Sivert Öholm.

Tidigare forskning

Följande forskare vars böcker eller artiklar använts i texten, har alla forskat inom black metal på något vis och det syns även att de samverkar och arbetar tillsammans med tanke på att deras texter används av varandra och att de medverkar i samma böcker.

Thomas Bossius är docent inom kulturstudier och har forskat inom musik samt religion. Hans avhandling "Med framtiden i backspegeln: Black metal- och transkulturen: Musik, ungdomar och religion i en senmodern värld" från 2003, är användningsbar i bakgrundsdelen och i diskussionsdelen. I den tar han upp ungdomars upplevelser av black metal, såväl som fakta. Med tanke på att boken är över 15 år gammal har detta i åtanke. Han skriver själv att sin studie syftar att söka en förståelse av musikens funktion på livsåskådningsområdet, han ville se hur yngre människor väver ihop religiösa föreställningar och symboler med sin livsstil och musik (Bossius, 2003, s.15). Även en antologi utgiven av I.B. Tauris kommer att användas, där Bossius har i ett samarbete med åtta europeiska forskare undersökt om religionens förändrande plats och hur det fungerar i det nutida Europa. Boken heter "Religion

and Popular Music in Europe: New Expressions of Sacred and Secular Identity” och gavs ut 2011 (Göteborgs universitet). I den senare boken används ett kapitel av Gro Mørk som skriver om kyrkobränder och black metal som ett socialt fenomen.

Marcus Mogren är en forskare inom komparativ religion på Finlands universitet i Åbo. Han håller till inom sociologisk religion, religion och media samt religion och populärmusik. Han har skrivit artikeln ”Popular Culture and the 'Darker Side' of Alternative Spirituality: The Case of Metal Music” från 2009. Den behandlar den personliga upplevelsen av musik och jämför med religiösa upplevelser. Mogren har tillsammans med Christopher Partridge skrivit om populärkultur (Academia, 2018).

Keith Kahn-Harris är en sociologisk forskare som skrivit ”Extreme metal: music and culture on the edge” från 2007 som är en studie av extrem metal. Här används fakta om diverse subkulturer och band som är betydande för uppsatsen.

Kennet Granholm är en svensk akademiker med samtida esoterism, han har publicerat forskning inom black metal och hans artikel om rituell black metal kommer att användas, där diskuterar han användandet av religion och hur musiken har ritualer i sig. Har även samarbetat med Mogren och Partridge. Det han har publicerat finns att återfå på hans hemsida (Granholm, 2018).

Per Faxneld är en akademiker inom skolan historisk och samtida-forskning. Har skrivit om satanism, black metal och även samarbetat med Granholm. I hans artikel ”Kom, ondska, bli mitt goda: black metal-nyreligiositet och motdiskurserns ordning” utgår han ifrån en black metal-konsert och skriver sedan om satanism, ondska och image (Södertörn University).

Thomas von Wachenfeldt och Ketil Thorgersen (2018) har undersökt hur lärande inom black metal äger rum och hur ideologier inom black metal påverkar detta. I texten används en artikel som behandlar yngre människors resa till att bli musiker inom black metal.

Teoretiskt perspektiv

Eftersom texten syftar på att undersöka människors upplevelser med religion och hur det hänger ihop med musikupplevelser kommer den bland annat få en sociologisk teori. Främst kommer teorin occulture och re-enchantment (svenska: återförtrollning). att användas, som Christopher Partridge myntat.

Partridge skriver att en del forskare inom sekularisering ser på new age och alternativ tro som ett bevis på religionens bortfall i det moderna samhället. Som ett steg i denna sekulariseringsprocess ökar nya former av religion. Det sker genom att kyrkor och andra religiösa institutioner blir allt mer liberala och tappar då deras följare eftersom det inte möter deras behov, då skapas även kulter och sekter. Partridge själv skriver att han ser det som att den kristna kulturen blir utbytt mot en ”cultic milieu”, en kultisk miljö (Partridge, 2005, s.40).

Re-enchantment är en produkt av sekularisering och det traditionella västerländska-ländernas syn på religion och religiösa synsätt. Saker och ting ändras allt eftersom vi finner nya saker att tro på som är mer utvecklade för individer. Religion utan dogmer bekräftar folket och låter de tro genom en individuell autonomi och direkta erfarenheter av tron. Det

görs skillnad på att vara religiös och spirituell, religion är i det föregångna och visar bara på organiserade religioner medan någon spirituell är en öppensinnad person som tror för att den vill och inte för att den blivit lärd att tro. Spiritualitet beskrivs som någonting som förändrar liv (Partridge, 2005, s.46–48). Fenomenet ”believing without belonging” nämns även, vilket främst handlar om ungdomar som finner en tillhörighet bland det ockulta, i avsaknad av religion så skapas trosföreställningar genom populärkultur (Partridge, 2005, s.58).

Occulture är en blandning av ockult och culture. Det går att se den ockulta sidan som någonting mystiskt, detta krockar med de organiserade religionernas vision av mystik och därför är det inte ett perfekt begrepp. Occulture fungerar mer precist som begrepp, det är jämförande religionsforskning som lägger fokus på västerländska delar av världen. Occulture kan ses som en subkultur som innehåller kulturella element som lägger grunden i sociala relationer. I Partridges begrepp ser han inte att det ockulta enbart är new age utan det ockulta för honom inkluderar även gömda och avvisade praktiker av tro, inom esoterism, paganism, new age och andra alternativa spiritualiteter. Just det ockulta går att spåra längre bak i tiden till västerländska mystiken, med gnosticism och hermeticism. Den västerländska occulture är främst avvikande i sin karaktär. Att det är ett paraplybegrepp beror på att dessa alternativa trosuppfattningar endast fortsätter existera med hjälp av andra sorters tro (Partridge, 2005, s.67–70).

Populär occulture kallas dessa nya strömningar som visat sig vara influerade av populär kultur, det kan handla om musik, filmer och litteratur. Populärkulturen visade barn- och tonåringar på andra riktningar de kunde rikta sina energier och engagemang mot, vilket i sin tur skulle lära dessa mer om världen (Partridge, 2005, s.119–120).

Sammanfattningsvis kommer analysen att ligga på teorierna om re-enchantment, occulture och populär occulture. Re-enchantment kan kort anges vara en bieffekt av det samhälle Västerlandet har blivit, vi är inte i behov av religion och speciellt inte organiserande religioner. Occulture är när då en blandning av den kultur vi redan har och det ockulta är det lockande. Den här teorin används eftersom att Sverige är ett sekulariserat land där religionen förlorat makten för en lång tid sedan, att använda dessa tillsammans ska ge en förståelse till hur sekulära svenskar hittar andra inriktningar att finna betydelse inom. I den här undersökningen har den här betydelsen funnits inom populärmedias musik och speciellt den som är inspirerad av ett förtryck mot religionen.

Undersökningen

Här presenteras de intervjuer som har genomförts, de är uppdelade i sex olika teman. Deltagarna kommer bli benämnda efter deras pseudonymer. I en del uppgifter har vem som sagt eller tyckt en viss sak inte blivit specificerat, den här sorters fakta har haft tanke att fortsätta vara med i studien fast det är inte relevant vem som har känt eller uttryckt vad. Första gången de nämns i resultatet, inkluderas det i fotnot med val av intervju och datum, detta återfinns även i urval. Eftersom att uppsatsen jämför vad samtliga säger och för att texten ska få flyt, finns bara fotnot vid första tillfället och vid direkta citat.

Radioinslag och intervju på YouTube kommer att presenteras som ett komplement till de undersökta redan har talat om.

Känsloutloppet

Vad som syns i undersökningen är att när människor växer upp, vill de ha någonting som är bättre och hårdare, denna längtan ökar allt eftersom tiden går. Musiken beskrivs som ett ting eller ett redskap som släpper ut känslor. Det låter människor känna ilska och musiken upplevs som ett utlopp för denna typ av känslor. Person två, Faust, beskriver att hans känslor vid deltagandet i musiken är som att gå in i en annan del av sig själv där det går att plocka fram en inneboende ventil.² Person tre, Morfeus, ser att när han står på scen för att framföra black metal är det starkt rituellt betingat och för honom blir det ett sätt att släppa jaget och att låta vad som finns i musiken och det som har inspirerat musiken, få tala till en större massa.³ Person 1, Demonic, ser musik som ett redskap att kunna rikta känslor mot. Som exempel säger han att ifall han lyssnar på musik och samtidigt läser texten till låten är det någonting som skiner upp eftersom tankar och känslor blir bekräftade. Musiken beskrivs som en del av konsten, konst finns i allt och det talar till oss människor när vi behöver någonting att rikta våra känslor emot.

Jag tror att konst spelar mer roll i vår kultur än vad vi tror. Just därför tror jag att det är en kraft som stärker viljan att förstå mer (Person 1, Demonic).⁴

Person 4, Dead känner sig sval inför musikscenen fast han ser att musiken kan vara någonting som markerar identiteter och för samman människor i en stark gemenskap där känslor av respekt finns.⁵ Person 5, Tormentor ser att musik för ihop människor eftersom vi är flockdjur och letar efter likar. Människan vill vara nära sällskap som bekräftar och delar åsikter samt idéer.⁶ Demonic säger att han i yngre år sökt sig till de kretsar med liknande intressen och han höll till på bandsidor på internet för att träffa på andra fans till band. Det kom till den punkt där han kände att han inte fick ut någonting speciellt från dessa umgängen, där det bara fanns enstaka gemensamma nämnare. Han säger själv att sitt ogillande kring den postmodernistiska synen om hur alla ska tillhöra en grupp, är för att detta blir problematiskt och farligt, istället för att söka efter sig själv går man i andra personers spår och lyssnar för mycket på andra. Detta gruppsytryck gör att människor missar saker, de njuter inte av vad som händer. Hans åsikt är att om en engagerad i musik eller konst, är det viktigt att söka efter sig själv men också behålla den delen av sig själv som vågar tänka självständigt. Morfeus säger att enligt hans upplevelse är black metal ett kollektiv samtidigt som den står för individualism. Han ser att alla former av subkulturella miljöer är modernt stambildande och det grundas i ett slags medvetet utanförskap. Black metal-rörelsen är en kultur med gemensamma intressen som är

---

² Telefonintervju med Faust 2018-10-15

³ Skypeintervju med Morfeus 2018-10-25

⁴ Telefonintervju med Demonic 2018-10-11

⁵ Email-intervju med Dead 2018-10-31

⁶ Email-intervju med Tormentor 2018-10-31

annorlunda från andra rörelser. Idag består en stor del av dessa deltagare av akademiker, det är få nya som inträder i kulturen, utan de äldre fansen har bestått. En hamnar vart en trivs. I Musikguiden i P3 har de publicerat ett inslag vid namn ”är musik vår nya religion?” från 28 september 2018. I detta inslag nämns att svenskar inte är Gudstroende men att de tror på en högre livskraft. Alltså är en del fortfarande intresserade av det spirituella och inslaget undrar då vart svenskar söker sig för sin tro på en högre makt när de inte har en kyrka att gå till. Religionshistorikern David Thurffjell är med och berättar om sin undersökning på hur svenskar ser på religion, där han såg att det fanns tre olika sätt. Det fanns det kristna hållet, från den sekulära religionskritiken och ifrån esoterismen, den delen som innehåller tron på övernaturligt och livssyner. Thurffjell anser att mycket av populärkulturen innehåller esoterism. Han översätter begreppet occulture till ockultur, vilket enligt honom är blandningen mellan det ockulta och kulturen. Det här är förklaringen till varför människor läser sitt horoskop även fast de själv inte tror på det. De pratar även om bandet *Ghost*, ett hårdrocksband som levt på mystiken kring sig och haft med flertalet kristna symboler på scenen, bland annat så bär sångaren en mitra vid framträdanden. Thurffjell förklarar att människor blivit så fascinerade av *Ghost*, för att inom kristendomen finns det flera dogmer men också symboler, stämningar, estetisk och en känsla. Tar en bort dessa dogmer eller religionsinnehållet finns fortfarande stämningarna och känslorna kvar, någonting som o-religiösa även kan uppskatta. I radioinslaget ingår även Thomas Bossius som får frågan om det finns likheter mellan en rockkonsert och en religiös sammankomst. Bossius säger att i båda situationerna är det flera människor som möts upp för att delta i ett event, som en sorts rituell symbolik. I hans forskning har han stött på folk som beskrivit starka känslor under konserter som kan jämföras med en religiös upplevelse och en av de saker de nämner är gemenskapen, alla är där för samma anledning. Han har även pratat med de människor som inte klassar sig som religiösa men ser låttexter som en tolkning av deras liv och att detta hjälper dem att se mening, vilket religionen också gör genom att ge svar på frågor och visa vart personen ska i livet. Han säger också att populärkulturen kan ersätta religionen i dagens samhälle, fast det saknas ett starkt trossystem och därför kan det inte helt bli ett substitut för saknad religion. Han ser det som att populärkulturen kan ersätta grundfunktionerna, men inte tron i sin helhet. Thurffjell säger i samma tema att musiken inte kan ersätta en del saker religionen har gjort, t.ex. hur kristendomen format regelverket kring familjebildning, detta kan inte musik vara ett substitut för. Dock, kan musiken vara ett substitut för att skapa stämningar som tidigare givits av religion. Han säger att dessa stämningar är numera kopplade till en modern individualistisk människa som enskilt skapar sig själv och vem hen är, detta kan då göras genom att söka svar inom musiken eller att försöka tonsätta sitt egen liv (Sveriges Radio, 2018).

I den svenska miniseriens ”We are Satan’s People” premiäravsnitt har programledarna fått chansen att intervjua Nergal från det polska *Behemoth*. Bandet skulle inte klassas som ren black metal, utan kallas ”blackened death metal”, det finns alltså element av black inom deras musik. Bandet har stött på flera kontroversiella hinder genom deras musikaliska karriär, från

tidig start har de haft ett anti-kristet budskap i sina låtar och Nergal själv säger sig ha blivit uppfödd katolik. I miniserien pratar programledarna om att den då senaste skivan med Behemoth, *The Satanist*, att den kändes genuin och att det förmodligen beror på att skivan har handlat om liv och död för Nergal, som själv beskriver det som den mest verkliga skivan de har släppt. Han berättar att de som band har prövat på att anonymisera deras spelningar, istället för att ha de symboler och utstyrselar på scenen användes bara solglasögon och jackor som beklädnad. Rent spirituellt, mentalt och fysiskt kände han sig naken, det var som att en stark kraft saknades. I avsnittet uttrycker han även förakt mot kristendomen och hur det är någonting i dess system som har gått fel, med detta hänvisar han till hur katoliker i hans land nästan blev glada över nyheten att han var sjuk i leukemi. Han upplevde att han fick mycket hat kastat på sig på grund av musiken han skapar och att de ansåg att leukemin kom som en bieffekt av hans musik. Programledarna frågar vad hans mål med musiken är, varav Nergal svarar att han älskar att inspirera folk med sin musik, det ger honom någonting att kunna se dessa stora grupper av människor le mot bandet. Han anser att deras leenden visar på att de har blivit empowered, någonting som kan översättas till det svenska ordet befullmäktigad (*We are Satans people*, 2017).

Texternas betydelse

Morfeus ser texterna han skriver som poesi. Texterna har betydelse för musiken, då det även ska finnas substans i texterna. När han själv skapar strävar han efter ett det ska bli ett personligt forum för reflektion. Det finns dock en del inom skrivandet som vill påverka och nå ut. Han nämner att bandet är ingen propagandamaskin, fast det är en vinst om människors vardag får lite mörkare teman i sig. Tormentor säger att han numera ser religiösa uttryck inom musik som enbart uttryck, nu är det musiken i sin självständighet som är betydande och inte bara texterna. Vid frågan om det går att jämföra låttexter med heliga texter, svarar Morfeus Dead, Tormentor och Faust nej. Demonic säger å andra sidan att det går att beundra lyrik och heliga skrifter i samma mån. Som låtskrivare skriver han om sina inre känslor och tankar, för honom är dessa heliga eftersom det är han som satt ord på upplevelser och tankar. Han kan bara tala för sig själv och ser att budskap inom olika konstformer är upp till upphovsmannen hur det kan tolkas. Han ser inte saker som svart och vitt, det kan möjligt vara både och. Dead säger att oftast saknar låttexter substansen som heliga skrifter kan ha, dock finns det artister som vill hävda sig och framstå som mer viktiga än vad de är. Det är svårt att ta det seriöst, han tror dock att lyrik kan ha ett konstnärligt värde som kan snudda vid det sakrala. Faust motiverar sitt nej med att hans uppfattning är att en ska se hans scen som en hyllning till de krafter de förespråkar ur det esoteriska perspektiv och detta tillhör inte en grupp. Enligt Tormentor är det ett nej eftersom de låttexterna med religiöst innehåll försöker visa sin tolkning av heliga skrifter mer än att de försöker skapa ett eget trossystem. Eftersom de saknar samma innebörd går det därför inte att beundra låttexter och heliga skrifter på samma sätt.

Strävan efter det yngre

Morfeus säger att hans musikupplevelse började tidigt och att han kom in till black metal-svängen 1997, detta ska ha skett enligt den vanliga trappan, från hårdrock till heavy metal och sedan till thrash metal, det var ett sökande efter det som var mer extremt.

I intervjuerna visar det att upptäckten av musik kom innan tonåren och att lockelsen efter det hårdare trädde fram i de tidiga tonåren. Morfeus är inte ensam om att ha tagit den vanliga trappan till black metal, både Tormentor och Demonic utmärker *Black Sabbath* som introduktion till denna värld. Andra band som nämns är *AC/DC*, *Judas Priest*, *Iron Maiden* och *Dio*. Dessa band var inspirationen och ledde till att black metal föddes.

Att deltagarna har delats in i olika generationer gjordes eftersom det syntes en uppdelning där en del var i 20-års åldern och den andra delen i 30-års åldern. Det här gör att ingen av deltagarna varit med under första vågen med black metal, utan snarare har den äldre generationen, beräknats kommit in i andra och kanske tredje vågen. Den yngre generationen har förmodligen kommit in under den tredje eller fjärde vågen.

Satanistisk gospel

En av frågorna handlar om deltagarna kan se hur predikan eller liknande kan jämföras med känslor av att vara på en konsert. Morfeus säger då att:

Jag ser en aspekt av Black metal som satanistisk gospel, speciellt i de rörelser som är satanistiska, fast det är inte lika mycket predikan i dessa, men mest logiska att göra jämförelse med kristen gospel (Person 3, Morfeus).⁷

Tidigare beskrevs en typisk black metal-konsert som en sorts rituell ceremoni med tanke på utstyrlar och religiösa symboler på scen. Tormentor säger att religion inom musik är en utmärkt användningspunkt för både det visuella och det konceptuella. Det går att hämta mängder av inspiration till musik från religion. Faust säger att det finns möjlighet att dessa känslor av två åtskilda upplevelser kan jämföras, fast inom musiksammanhang är merparten av åskådarna inte där för ett ideologiskt perspektiv, utan de är där för att få utlopp i musiken och i den våldsamma aspekten, alltså ska musiken betraktas som ett annat instrument än predikant. I liknande tema frågas även om bands användning av religiösa symboler, även när de används som en motreaktion, gör att vi kan klassa banden som religiösa. Dead säger att användningen av religiösa symboler inte grundar en religiös upplevelse. Å andra sidan kan musik, då också black metal, vara en bidragande faktor till religiösa upplevelser, med tanke på att musik, ljud och rytmer kan användas på flertalet sätt i religiösa praktiker världen över. Morfeus menar att det beror på hur en skulle vilja definiera religiositet. Genom att artister använder sig av olika symboler gör de sig beroende av religionen och detta i sig måste inte vara religiöst. Fast att kritisera religion kan inte leda till en religiös eller andlig upplevelse i sig själv.

---

⁷ Skypeintervju med Morfeus 2018-10-25

Moralpaniken

Med hänvisning till Siewert Öholms kritik av hårdrocken frågas samtliga deltagare om hur synen på black metal är, bland resterande befolkning, är det fortfarande ett problem att lyssna på hårdrock och metal, eller har denna moralpanik försvunnit, det var trots allt över 30 år sedan. Deltagarna förstår direkt vilken händelse det handlar om. Här tillfrågas de ifall denna urgamla syn på metalmusiken fortfarande lever kvar och om band blir utpekade att vara satanistiska. Alla svarar nej. Dead upplever att människor inte längre ser det som kontroversiellt och att satanistiska yttringar inom metalgenren inte chockar. Tormentor menar att det är en gammal syn, de få som faktiskt tror det tillhör en äldre generation som inte förstår sig på hårdrock eller dess subkulturer. ”Satans musik” som Öholm pratar om har blivit till ett internetskämt. Demonic och Faust talar om att detta inte haft eller har en påverkan på Sverige, där det är fritt att uttrycka sig eftersom det är ett moderniserat land. Faust säger att dagens samhällsfrågor har tagit en annan konstruktiv riktning och i dagens musik behandlas numera identitetsfrågor. Morfeus börjar att diskutera fenomenet globalt och att dessa tankar om att hårdrocken är från Satan kom från missuppfattningar i USA. Han diskuterar ”satanic panic”, där låtsasforskare sades ha stöd för att barn och foster offrades på altare. Han ser att varje tid har sin egen moralpanik och förr var skräcken att barn skulle bli satanister. Ju mer tiden går, desto mer blir samhället politiskt analyserat vilket ger ett nytt perspektiv på samhällsfrågor. Den moralpanik Öholm var ett ansikte för var baserat på hur hårdrockens undergenrer blivit utmålade som satanistiska rörelser. Det var en del av 80-talets moralpanik och denna finns inte kvar i dagens samhälle.

Black metal som väg till (o)religiös livsåskådning

Ingen av deltagarna vill kalla sig själva för religiösa. Två personer säger att de vuxit upp under religiösa omständigheter och resterande har vuxit upp i det typiska ateistiska Sverige, där vissa informanter anser att religionen inte längre har makt. Religion är inte en naturlig del av deras vardag, i uppväxten var det få gånger de kom i kontakt med religion, det var under jul och andra storhelger, men de minns även skolavslutningar i kyrkan.

Demonic säger att han är satanist, men går sin egen väg, vill inte slutas samman med grupper där folk menlöst följer vad andra säger. Han känner sig som en vanlig kille som använder satanism, någonting vars konst och filosofi intresserar honom, för att ifrågasätta tro. Faust vill inte beskriva sig som religiös, fast medger att han religiöst följer gnosticismluciferianism. Resterande i undersökningen nämner ingen speciell riktning mot någon religion utan beskriver livsfilosofi, världssyn eller religionsyn. Dead menar att hans religionsyn har nått nya perspektiv, än vad han som tonåring kunde se. Tormentor nämner hur han ser på religion som någonting intressant ur det kulturella och mytologiska perspektivet. För honom är religion att söka inspiration och vägledning från högre väsen och att försätta sitt förtroende till ett ting som det mänskliga sinnet inte kan uppfatta. Det här tänket kan appliceras på kristendomen som tro, fast när tron blir organiserad blir den istället problematisk. Här säger Demonic att om det nu finns en Gud som vill alla väl, så är det

obegripligt hur han skulle låta människor att leva i misär. En del kan säga att Gud har gett de ett nytt liv eller liknande, detta blir en egoistisk paradox eftersom det inte överensstämmer för resten av världen. Morfeus syn på kristendomen i Sverige är att det är en slags politiserad rörelse och inte en andlig. Han medger att han själv har en andlig grundsyn på världen, där kristendomen spelar en roll, till relation till den **andra** sidan.

I inledningen citeras black metal-musikern Fenriz från Darkthrone, han sa att känslan han får av black metal är religiös för honom. Demonic berättar även om att han stöter på människor som missuppfattar och tror att han bär pentagram och har ockulta tatueringar just för att han gillar black metal, han upplever musiken som någonting större. Han känner att han varit en mörk person som känt tillhörighet till detta mörker och dess krafter, det har funnits sedan han var liten. Musiken går ihop med detta mörker och helvetet, det går ihop med någonting som kan finnas på andra sidan. Han ser att det finns en värld inom musiken och en utanför, eftersom han valt till denna musik i sitt liv känner han fortfarande att han kan filosofera utanför denna arena. Det finns de människorna som bara har tron när de är i musikens rum, han kallar dessa för "hipsters" som glorifierar satan där i stunden, dessa tas inte på allvar.

Under intervjuerna diskuteras kyrkobränderna och utvecklingen inom subgenren. Utgångspunkten är att dessa bränder har slutat och det är inte längre "true" eller nödvändigt att göra i dagens läge. Deltagarna har skilda åsikter och tankar inom detta. Morfeus säger att idag är inte black metal lika antikristen som den en gång var, den har gått från extrovert till introvert. De som är verksamma inom satanism och utövar detta idag, gör det på seriösa sätt och inte som det gjordes inom de radikala tonårsideologierna förr i tiden. Han upplever det som att vi tror att vi är sekulära, fast egentligen har det blivit ersatt av sociala medier och en överideologisk syn på allting. Han tar upp hur det svenska bandet *Marduk* blev avstängda från att spela på en konsert i Stockholm under 2018 på grund av påtryckningar av samhället. Att kyrkobränderna har minskat kan bero på att det är främst de i medelåldern som lyssnar på black metal, det är inte längre bara tonåringar. Han säger att i en mer vuxen ålder har mer landat i huvudet.

Andra åsikter som deltagarna yttrar är att det kan hända igen, fast kanske inte här i Europa. Det skulle kunna hända i t.ex. Asien eller Nordafrika. Det behöver inte vara så att kyrkan är målet heller, utan andra religiösa platser kan istället bli mål. Det diskuteras att det fortfarande händer, fast det försvinner i havet av andra händelser i samhället som tidningarna rapporterar om.

Diskussion

Den första forskningsfrågan var:

Hur använder vissa människor black metal som en religiös livsåskådning?

Det visar sig att tre av fem har vuxit upp utan en religiös prägling, dessa tre säger att de vuxit upp i det typiska ateistiska Sverige där det bara var religion när det behövdes, så som vid storhelger eller vid skolavslutningar. Det är sedan två deltagare som väljer att klassa sin

tro på någonting, i dessa två fall är det luciferianism/gnosticism och en annan har satanism. Det här kan höras till återförtrollningen, för de har beskrivit ett liv i det ateistiska Sverige där en kan göra vad en vill, här finns det inte någon människa som skulle stå emot deras rätt att uttrycka sig, detta ska visst synas i andra länder där en måste vara mer begränsad och hålla tillbaka en del av sin identitet. Det visar på att deltagarna inte har några tendenser till extrema motstånd mot kristendom, utan de ser på den organiserade religionen som någonting dåligt eftersom att den kan påverka människor negativt. De pratar om tro som någonting gott och att de har någonting de tror på, som inte alltid är definierat. Det märks att dessa människor har tänkt mycket på religion vilket musiken kan ha varit en anledning till, med tanke på att de flesta inte växt upp med en påtryckning till att höras till en religion utan har blivit exponerade av religion i olika typer av populärkultur.

Believing without belonging är ett begrepp som nämns av Partridge, vilket fungerar som en beskrivning av black metal, där Morfeus pratar om att det är som ett slags medvetet utanförskap. Här läggs fokus på just belonging, de flesta i intervjuerna menar att black metal och musik i helhet kan få samman folk med liknande tankar och intressen. Deltagarna nämner ingenting om att de skulle haft en speciell livssyn eller tro innan de valde att gå längs vägen till den extrema musiken. Deltagarna nämnde ingenting om att de äntligen hittat en kultur där de passar in, vilket delvis säger emot detta utanförskap. Det här skulle förklaras med att det inte fanns frågor om de varit utan grupptillhörighet innan, alltså baseras denna information från egna utsagor om musiken är ett ting som får människor att möta andra människor.

Flera i intervjun pratar om att musiken är någonting som tillåter de att känna och uttrycka känslor, Faust beskriver det som att han har en inneboende ventil som musiken hjälper honom att nå. I musiken kan de ta fram det dolda inom de själva som de inte alltid kan visa upp. Musiken blir ett verktyg de kan använda för att få utlopp av sina känslor. Med tanke på att alla nämner hur de hittade till den hårdare musiken precis innan tonåren och att det är ett hjälpmedel att få uttrycka innersta och ibland avvisade känslor, visar på occulture. Sverige beskrivs som fritt land att uttrycka sig inom, men att det är främst med hjälp av musiken som de kan uttrycka sig på riktigt. Att då dra paralleller med tonårskänslor och det coola, åtråvärda från populärmedia kan ge en förklaring till varför en del människor tyr sig till den brutala musiken. Tonårstiden är en typisk tid för existentiella frågor, någonting som black metal kan vara ett svar på. På det temat hänger även den andra forskningsfrågan med, alltså hur vägen till deras religiösa livsåskådning sett ut.

Det pratas om betydelsen av texter, för Demonic är texterna ett sätt att få bekräftelse för sina tankar och idéer. Det här i sig kan vara en start och ett godkännande att få uttrycka det allra innersta och förbjudna inom sig själv. Delar inom occulture handlar om ting som har blivit förbjudna eller just avvisade, det här kan liknas vid att människor inte alltid har ett forum att ventileras sina känslor inom. Det håller ihop med hur undersökningen fann på att deltagarna strävade efter det som var hårdare och det trappades upp till att nå det mest extrema. De finner en subkultur där känslouttryck är fria, vilket kan leda till att en utmanar gränser för vad som är acceptabelt. Den kultiska miljön som Partridge tidigare tog upp,

behandlar främst de tidigare vågorna av black metal och är inte aktuellt längre. Det var i de tidigare åren där en del ungdomar testade gränser och protesterade mot samhällsbyggandet, då fanns det en risk att hamna i kultiska miljöer. Av deltagarnas erfarenheter visar det att black metal inte längre är en sådan subkultur utan att det står för friheten att vara sig själv och utvecklas. Att människor letar sig efter det som är hårdare är alltså en del av att vara människa och speciellt för ungdomar. Dessa är oftast de som först stöter på diverse populärkultur och det förbjudna ockulta har blivit en fascination. Det är lockande för de ungdomar som vill göra revolt, fast inom rimliga gränser. Det går att jämföra skräckfilmer med metal, samtliga kan ha gräsliga inslag av mord och blod, sådant som ska vara obehagligt. Det har visats på att en del musiker använder sig av delar från döda djur på scen under konserter, dock inte varför. Det går att säga att detta användande är en del av occulture, som visar på det som är fult och förbjudet för att få rätt stämning till den brutala musiken.

Det här visar på att enligt undersökningen och Partridges teorier, att människor använder black metal som en individuationsprocess och att det här i sin tur, genom kulturen med diverse intryck, leder till en människa som behärskar den yttre världen såväl som den inre världen, med hjälp av black metal. Religionen är ett sätt att finna en själv och var en står i livet, någonting deltagarna även vittnar för. Black metal passar in på deras egennämnda samhörighet med mörkret. För de två deltagarna som kunde nämna religioner de följde, hör dessa religioner till grenen inom re-enchantment och occulture, alltså alternativ-religioner som människor har valt att följa, eftersom det samhället de levte i inte haft en motsvarighet som eftersöktes. Alla deltagare har nämnt att de har en filosofisk livssyn och detta fria tänkande är en del av den individuationsprocess som finns i occulture, därför går det att se hur detta musikintresse har lett till att deras identiteter har bildats, i ett samhälle som ständigt förändras och utan fast grund.

Det tredje forskningsfrågan lyder: hur skiljer det sig mellan de olika generationerna i sökandet av denna livsåskådning. Den här frågan har blivit baserad på om det kunde märkas en skillnad på det insamlade materialet beroende på vilken våg deltagarna introducerats i. I bakgrunden beskrevs de olika vågorna inom musiken mer noggrant och visade på skillnader i utvecklingen. Här visades att den yngre generationen hade en annan syn på image inom black metal, de var mer kritiska mot hur banden uppträder och visade en förståelse över hur det som syntes i musiken inte alltid skulle tas för seriöst. För att se detta med occulture, handlar det om att den yngre generationen växte upp när formen av black metal blivit mer utvärderad och börjat slå sig fri från de reglerna den tidigare var under i de tidiga vågorna. De växte även upp med ett bredare och mer lättillgängligt sortiment, här började internet och datorer att bli mer använda, alltså går det att finna mer information vilket kan ha lett till en annan syn på musiken. Den var inte ond som den förr framställdes vara, genom att det var mer tillgänglig blev inte denna generation lika påverkade av de första vågorna. Från de andra deltagarnas utsago var de inte heller en del av den första vågen och de har även en mer normaliserad syn på musiken i dagens läge, tycks även ha tagit ett steg iväg från musiken och låter sig själva stå som sin egen person utan att bli definierad av varken religion eller musikstil. Det här visar på

att båda generationerna skapat vidare sig själva och fått en bredare horisont av fenomenet religion. Ur re-enchantment teorin märks det alltså på deltagarna att de har saknat någonting, fast de har inte saknat den organiserade religionen, utan liksom Thurffjell pratar om i P3 kan de ha saknat dessa stämningarna som religionen kan bringa. Dessa stämningar kan absolut skapas inom black metal med dess högmässomiljö och diverse symboler. I form av denna stämning har musiken blivit en symbol för ett våldsamt inre som behöver ut och ventileras. Här förklarar occulture det som att i populärkulturen var dessa teman på modet, för att se tillbaka till Öholms intervjuer och påståendet om satans musik, denna kultur fick sitt motstånd och detta kan en se inom black metal. Detta TV-inslag sändes 1984 och då var inte alla deltagare födda, dock kan detta kopplas ihop som en del av occulture eftersom att tanken med inslaget var att tona ner ungas intresse för den hårdare musiken. Det var i den typ av musik som band föddes och inspirerade nya band. *Venom* släppte trots allt deras skiva "Black metal" 1982 och det dröjde inte länge tills band hade inspirerats av musiken och gjort sin tolkning av det okända ljudet. Vid 1984 visades moralpaniken kring ett hårdrocksband med diverse mystik bakom sig. Det här visar genom occulture att här kom två nya saker, en ny musikstil trädde fram och på TV sa de att hårdrock var dåligt och borde förbjudas. Black metal beskrivs som en motståndskultur, att lägga ihop dessa delar visar på hur populärkultur blossade igång ungdomar med existentiella tankar genom att visa upp någonting som absolut inte skulle förekomma hemma hos familjer. Nu var inte deltagarna till studien med under den här tiden, fast det går att se hur musikstilen byggdes vidare på det och genom de olika vågorna inom black metal, går det att se hur olika händelser har influerat till särskilda historier. Den äldre generationen kom tidigare in i kulturen när den var under utveckling och liksom en förvirrad tonåring prövade genren på olika uttryck som skulle att prägla musiken.

Bossius skriver i sin bok att det går att se deltagandet inom black metal som en lek med mörka symboler, det blir till en plats där de kan uppleva sina känslor och fantasier, för att komma bort från nuet (Bossuis, 2003, s.84). Att få leva ut sina tankar och känslor genom musiken är ett tema som har tagits upp av deltagarna som själva använder musiken till sin egen vinning. En av musikens främsta funktioner handlar om att de fritt får känna och tänka på vad de vill utan att det ska finnas några gränser. Med tanke på att deltagarna är vuxna men även eftersom black metal har utvecklats, finns det gränser för vad som inte är acceptabelt. Som Morfeus tidigare sa, de flesta inom black metal idag är i medelåldern och det är för mycket som har landat i hjärnan, en är inte längre kapabel till att gå över dessa gränser. Detta hör ihop med individuationsprocessen som varit ett byggande av dessa människors identiteter. De har i kontakten med black metal stött på olika sorters känslouttryck och i detta lärt sig på vilka sätt de kan själva handskas med känslor. Samtliga av deltagarna har varit inom black metal sedan tonåren och har därför över tio-års erfarenhet av hur musiken med dess tillhörande kultur är.

Bossius skriver att han såg hur religion spelade en stor roll bland många ungdomar även fast de levde i sekulariserade västvärlden. Han finner att religionen erbjuder kraftfulla verktyg för att hantera oro och känslor av hopplöshet, dessa känslor blir till en reell och stark fiende

att bekämpa (Bossius, 2003, s.138–139). Det här förklarar varför dessa människor som började med black metal tidigt fortfarande lever kvar i den världen. I Bossius undersökning kom han i kontakt med en person som uttrycker avsky mot kristendomen och han ser att även fast vi är sekulariserade är vi ännu inte fria från en långvarig moralisk indoktrinering. Han anser att människors tidigare överlevnadsinstinkt har bytts ut till empati och att flera gör insatser för att rädda människor. Den här personen vill inte se sig som religiös, utan att han har en egen religion som härstammar från fornnordiska seden. Det här har Bossius sett i sina undersökningar, han märker att flera inom kulturen ser religion och speciellt kristendomen som ett hot mot deras överlevnad. Dessa människor riktar sina innersta känslor mot religionen eftersom den innehåller verktyg som kan förklara livets stora frågor (Bossius, 2003, s.139–140). I min undersökning vill ingen se sig som religiös, någonting som tycks vara ett återkommande fenomen hos black metal-folk. Dock nämns ofta filosofin runt det och att använda religiösa uttryck. Demonic säger att han använder sin satanism som ett verktyg för att kritisera andra religioner. Att han då riktar sina känslor mot religion, med en alternativ-religion, tyder på det re-enchantment. Den organiserade religionen har ingenting att erbjuda därför finner en nya saker att ty sig till. Han nämnde även ett förakt mot kristendomen och idén om en Gud, han känner att det är orimligt att det ska finnas en Gud som vill oss alla människor väl som ändå låter dåliga saker hända i världen. Det här visar på att religionen inom black metal används i form av kritik mot någon del av samhället. Liknande tank kan även vara en projicering från orättvisor i världen där det inte finns någon som tar ansvar, till att kunna rikta denna ilska mot en speciell punkt, i det här fallet Gud.

I forskning av Thomas von Wachenfeldt och Ketil Thorgersen om hur metal-musiker beskriver sin lärprocess, säger en av deras deltagare att black metal är en utveckling till ens fulla potential, med hjälp av filosofiska och teologiska redskap för att ta bort hinder för djupare existentiella insikter (von Wachenfeldt & Thorgersen, 2017, s.189).

Det här exemplet knyter ihop de känslorna som beskrivs i mitt resultat, där denna gudskritik finns. De nämner även synen de har på mörkret, för Demonic passar det in på hans personlighet, som vanligtvis är mörk av sig. Morfeus säger att för honom känns det bra att veta att deras musik har spridit lite mörker i vardagen hos åskådarna. För dessa människor är inte mörker någonting negativt, det ses som en del av livet som är oundvikligt.

I von Wachenfeldt och Thorgersen's undersökning finns det även en deltagare som säger att hen är satanist och följer djävulen eftersom Satan blir en sorts stöttepelare för individer, för att de inte ska lyda under någon annans ord. Hen anser att människor ska bli sin egen mästare, hitta sina egna vägar i livet och att de som tycker tvärtom kan "dra åt helvete". Detta motstånd mot förtryck är ett huvudtema som uttrycker dessa icke religiösa-ideal. I deras studie ser deltagarna organiserad religion som sociala konstruktioner för att begränsa människor (von Wachenfeldt & Thorgersen, 2018, s.189).

Även det här pratar Demonic om under intervjun angående känslor. Han tycker att människor ska följa sin egen väg och inte gå efter vad andra säger eller gör, en missar saker på vägen och kan inte njuta av livet. Båda av dessa resultat kan vara re-enchantment, det finns

ingen religion att följa och tack vare det som finns i ens omgivning skapar människor sin egen tro att gå efter. Det Demonic beskriver är således att han har uppnått sin väg till en religiös livsåskådning och att han har funnit de verktyg han behövt för att ta sig dit, en del av dessa verktyg ska då ha kommit från religionen i black metal och av dessa skaffat sin egen världssyn.

Marcus Moberg skriver i en av hans artiklar om populärkultur, metal och religion. Han skriver att metal är en av de musikstilar som varit kontroversiella och alltid stått för mörkret. Metalmusiken innehåller mycket av det ockulta vilket alltid varit ett kännetecken och mycket av dess inspiration har metal hämtat ifrån religion. Han skriver att populärkultur speglar samhällen där religionen försvinner och fungerar som en inspiration för de nya inriktningar som skapas inom spirituella-praktiker och tankar (Mogren, 2009, s.110–111). Tormentor säger i en av intervjuerna att religion är en bra inspiration för musik eftersom det finns mycket att hämta därifrån, bland annat det visuella och innehållet.

Alternativ tro kan dyka upp var som helst och bygger på individer inom deras egen värld, det är inte en extern religion. Individer söker efter det som passar in på de själva och vart i livet det platsar. Det är inte ovanligt att någon skulle plocka på sig olika delar från olika trosystem, det är här det skiljer sig från organiserade religioner med fasta punkter om innehåll (Mogren, 2009, s.112). Det här talar Morfeus om i intervjun, han säger att ”man hamnar där man hamnar”. Black metal har gått från att vara extrovert till introvert, det menas att förr var black metal utåtriktad i form av att få fram ett budskap, via kyrkobränder och annat som skapade uppmärksamhet. Idag handlar det om individer och just därför har black metal blivit till en sorts individuation, det skapar människors identiteter för de som är ute efter någonting annorlunda, för deltagarna har det varit ett mörker som stämt in på deras känslor. Med mitt resultat och den tidigare forskningen Mogren har gjort, visar det att de inom black metal inhämtar delar av kulturen som stämmer överens med vad de som person behöver och åtrår. Det visar även att dessa religiösa fenomen i musiken har en funktion vilket är att skapa dessa stämningar som människor saknar från den organiserade religionen. Musiken skapar dessa stämningar, någonting som gör att musiker och fans även tar fast vid de symboler artister använder i sin scenkonst.

Per Faxneld skriver om ondska i black metal och belyser satanismens egentliga syfte, med hur det blivit och är representerat i dagens läge. Ondska framställs inom black metal som någonting bra och något en ska sträva efter. Han skriver att vid skiftet från 1980- till 1990-talet beskrev en del av artisterna black metal-konserter som ritualer och skivorna som vittnesbörden. Det var under den här tiden som black metal skulle vara baserat på ondska och satanism, alltså när musiken fortfarande försökte finna sin image. Han pratar om hur det skapades diverse mindre grupper inom denna period, likt den svarta cirkeln i Norge. Faxneld pratar om black metal-satanism som en egen religion, med motivering att detta har funnits under sådan lång tid och det finns fortfarande människor inom denna kultur. Den här delen av black metal-satanism skulle vara o-ortodox (Faxneld, 2015, s.69–70). I hans forskning såg han hur det var ovanligt att nordiska black metal-musiker vuxit upp i en sträng religiösmiljö,

med tanke på att de kom från ett sekulariserat land, skapades då frågan vad dessa gör motstånd mot. Satanismen som kom från USA med Anton LaVey's "Bible of Satan", var annorlunda mot den satanism dessa människor stött på i populärkulturen. Det var en humoristisk bok jämt mot den ondska de sett i skräckfilmer och läst om i olika låttexter eller tidningar. Inom black metal ska en motreaktion med en egen ideologi skapas, med hjälp av det populärkulturen innehållit skapades då en black metal-satanism. Ihsahn från *Emperor*, sa att många tyckte illa om LaVey's satanism, kanske för att boken fick det att framstå som att vem som helst kunde vara satanist och de inom black metal ville sticka ut (Faxneld, 2015, s.76–78).

Det här visar på hur det som varit inom black metal har härstammat från populärkulturen och hur black metal har tagit från olika hörn av den ondska som finns i världen. Den visar även att ifall ondska inte kunde hittas, fick den istället bli skapad av de som fanns inom scenen. Deltagarna i studien som kunde sätta en stämpel på deras tro, alltså satanism och luciferianism ville helst inte stämpas som religiösa fast medgav att de följde dessa inriktningar likt en tro. Luciferianism står för det goda av Lucifer och går inte efter den bild som bibeln beskriver honom som. Den satanism som används av deltagare används som ett redskap i hans livsåskådning, som ett supplement att kunna stå utanför sig själv och världen. Det här visar på att den black metal-satanism som tidigare använts av artister för att göra saker extrema, har försvunnit ut med tiden och att dagens fans inte vill överdriva i deras filosofi. Tidigare nämndes även black metal som ett medvetet utanförskap, i Faxnelds text står det att de personerna inom black metal ville vara annorlunda. Även fast det är en mycket liten grupp som blivit intervjuad syns det inte klara tendenser till ondska eller en sorts satanism som är ute efter att bringa skada på människor. De visar genom sitt användande av deras livsåskådning att det är för de själva och det bringar positiva erfarenheter och känslor. Det Faxneld visar på är även hur övergången har använt populärkultur, alltså hur artisterna applicerade det som sågs i skräckfilmer och vad de läste om till uttryck inom musiken. Det är ett bevis på hur black metal-kulturen har utvecklats till att vilja nå ut till flera människor istället för enbart mindre grupper.

Kennet Granholm skriver i sin artikel om rituell black metal att mycket symbolik som syns i scenframträdanden, ses vara rituella, bland annat getskallar i pentagram och upp- och nedvändakors. Han skriver att *Watain* är ett av de band som fortfarande innehar dessa symboler och rituella teman. Han skriver att *Watain's* sångare Erik Danielsson beskriver sin syn på black metal som mer än bara ett band, upplevelsen av bandet är mer än bara musik för honom. Att framträda är heligt för de som band och fungerar som en gemenskap för diverse krafter de anser vara heliga. Han ser även bandet som ett mörker i en värld av ljus (Granholm, 2013, s.23). Det här stämmer överens med vad deltagarna har sagt om det mörker de är intresserade av. Morfeus nämner att han ser det som positivt om musiken utbringar mörker i vardagen hos folk. Han säger även att det är ett personligt forum för honom, de andra har som tidigare beskrivit ett sätt att få ro i känslor och tankar. Detta stämmer överens med vad Granholm nämner. Det stämmer även med Tormentors syn på hur band använder symboler

likt detta och att det passar in på känslan för musiken, men att det bara är ett uttryck och ingenting att ta seriöst.

Den första forskningsfrågan, hur en del människor använder sig av black metal som en religiös livsåskådning, får ett varierat resultat. Det finns inte en strikt syn på hur detta ska gå till, utan eftersom black metal är en sådan individuell process, ser deltagarnas tillvägagångssätt annorlunda ut. Det som är gemensamt är hur ingen vill ange sig som religiös, även fast det blir tydligt hur religionen är viktig för dessa. De flesta har lagt vikt på det sekulariserade Sverige och hur vi är ett fritt land som inte reagerar på det som avviker i samhället. Vad som syns är också att dessa människor inte är klar med deras religiösa livsåskådning, den är i rörelse och de inhämtar olika uttryck som betyder någonting för antingen de själva eller den tidpunkt de lever i. Black metal är ingen religion. Även fast band skulle använda sig av religiösa symboler eller sjunga om religiösa teman, så är dessa inte ett religiöst band, utan de är bara beroende av religionen i musikens perspektiv. I form av detta blir även den andra frågan besvarad, hur ser vägen dit ut, alltså vad har dessa människor gjort i sin väg för att nå dit de är idag. Det här blir besvarat med hjälp av re-enchantment och occulture, tack vare att de saknat dessa stämningar religion kan ge oss, har de istället funnit detta i populärmedia på ett eller annat sätt. Den sista frågan handlade om generationsskillnader i denna sökning, det visar sig att även fast de tillhör olika generationer och inkommit i andra vågor av black metal, har de liknande erfarenheter och syn på religion. Vad som skiljer är synen på andra vägen, den äldre generationen tycks kunna skilja ytterligare på det som finns i musiken och det som finns i verkliga livet. Det är möjligt att de har sett det avskyvärda i black metal och lärde sig att skilja detta från vad musiken stod för. Det här visar på att studien uppnått sitt syfte, alltså undersöka hur och i vilken omfattning lyssnare av black metal använder musiken och dess olika uttryck – konstnärliga, ideologiska och religiösa – som en arena för religiös praktik.

Att använda halvstrukturerade intervjuer var ett bra supplement till att inhämta förståelse av dessa människors syn på religion och musiken. Därför gav det ett bredare resultat via intervjuer på Skype eller telefon, än vad det gav i email-kontakt. Det fanns mindre data att inhämta i intervjuer som gjordes på email. Med tanke på hur det går fram och tillbaka i redovisningen av intervjuerna, valdes att bara sätta fotnot vid första tillfället och vid direkta citat. Det här gjordes eftersom de är intervjuade som privatpersoner, med pseudonymer som namn, hade det varit fotnoter vid varje påstående hade resultatdelen istället blivit hackig att läsa eftersom det ibland bara fanns med ett eller två ord. I diskussions- och analysdelen är det baserat på det redan presenterade i resultatet och därför har inte ytterligare referenser till de gjorts.

Valet av teori blev re-enchantment och occulture. Re-enchantment var en utgångspunkt som passade överens med det sekulariserade Sverige, som blev avgränsningen i undersökningen. Deltagarna är ännu unga och är fortfarande påverkade av populärkultur, därav sågs det tidigt samband mellan deltagarna och occulture.

Med tanke på ett begränsat urval av material gick det inte att se på generationsskillnader mer än vad gjordes, dock blev frågan om hur de uttrycker sig besvarad genom de uppgifter som funnits i intervjuerna. Det visar även att för tonåringar är det en starkare upplevelse eftersom det fortfarande är i tiden som de kan behöva en revolt i livet, vilket inte alltid vuxna män är i behov av.

Slutsatser

Mina slutsatser hamnar vid att det går att se black metal som ett uttryckande för att finna en religiös livsåskådning. Black metal kan inte klassas som en religion i sig utan dess uttrycksformer kan användas av fans som redskap för att finna sin väg till en ny världssyn. Detta tillhör fortfarande grenen religion, främst eftersom mycket är inom alternativ religion vilket Faxneld och Granholm bevisat. Studien visar på att människor som är inne i black metal-scenen använder detta som ett supplement för förlorad tro som återfinns i populärkultur. De använder black metal som ett verktyg att bearbeta och leva ut känslor samt drömmar. Black metal är svårdefinierat och är för en del människor mer än bara musik, dock blir det tydligt hur dessa två ska skilja sig åt.

Avslutning

Min teori som handlade om att musik har ersatt den organiserade religionen i människors sökande efter andlighet, utifrån min betraktelse av deltagande människor i ett black metal-event visar sig delvis vara sann. Det går inte att ta bort religionen bara för att den inte passar in i vårt samhälle för stunden, för den blir långvarig även fast det är tydligt att vi lever i ett föränderligt samhälle. Studien visar att människor, ibland omedvetet, letar sig efter religiösa företeelser, till exempel dessa stämningar som pratades om i radioinslaget i P3.

Sammanfattningsvis blir samtliga forskningsfrågor besvarade och det visar att vägen till deras livsåskådningar är en väldigt individuell väg och det handlar om en självutveckling mer än en religiös livssyn. Deltagarna visar på en självkritik som lett till att black metal kan kritiserars inom deras egna ramar. De ser black metal som en åtskild del från deras liv, samtidigt som det är en del av de själva.

Filosofiskt har dessa människor haft användning av black metal och detta tycks ha pågått från tidig ålder. Debuten är innan tonåren och verkar vara bestående, med tanke på att de fortfarande är fans tio till 20 år efter denna debut.

Likt samhället vi lever i tycks black metal fortfarande utvecklas och även fast kyrkobränderna sloknat lever lågan vidare i fansen. Med den utveckling som visats kan vi i femte vågen möjligen beskåda en helacceptans från samhället, eller så kanske det brinner i moskéer eller synagogor. Möjligtvis kan min uppfattning av den fjärde vågen vara felaktig och musiken som både jag och deltagare hållit som kär, är fortfarande ond och bränner ner kyrkor.

Moralpaniken kring satans musik är över och samhället har visat att musiken inte längre förtjänar att vara i skymundan. Dock bibehålls fortfarande det ockulta som ett tema i

låttexterna och på konserter, det är ingenting som längre definierar black metal fast det är ett bra supplement med tanke på all inspiration som går att inhämta från de religiösa delarna.

Framtida forskning

En gren som uppsatsen var inne på var om generationsskillnaden på deltagare inom denna scen. Till exempel att de hade skilda syner beroende på vilken ålder de var i inträdandet och vilken våg de kan ha introducerats till. Hur black metal upplevs av kvinnor är i behov av mer forskning eftersom det är betydande stor skillnad på den forskning som gjorts med män.

Källförteckning

Bossius, Thomas (2003). *Med framtiden i backspegl: black metal- och transkulturen: ungdomar, musik och religion i en senmodern värld*. Diss. Göteborg: Univ.

Granholm, Kennet (2013) Ritual black metal: Popular music as occult meditation and practice. *Correspondences* 6(1), ss. 5–33

Faxneld, Per (2015) Kom, ondska, bli mitt goda: Black metal-nyreligiositeten och motdiskursens ordning I Dahl, Gina, Farstad, Mona Helen & Tafjord, Bjørn Ola (red). *Din: tidsskrift för religion og kultur* 17(1) Norge: Novus förlag ss. 62-94

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [Elektronisk resurs]. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [Hämtad 2018-10-31]

Kahn-Harris, Keith (2007). *Extreme metal: music and culture on the edge*. Oxford: Berg

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Moberg, Marcus (2009). Popular culture and the darker side of alternative spirituality: the case of metal music I *Symposium on Postmodern Spirituality*. Postmodern spirituality: based on papers read at the Symposium on Postmodern Spirituality held at Åbo, Finland, on 11-13 June 2008. Åbo: Donner Institute for Research in Religious and Cultural History ss.110-128

Mørk, Gry (2011). Why didn't the churches begin to burn a thousand years earlier? I Bossius, Thomas. *Religion and popular music in Europe: new expressions of sacred and secular identity*. I.B.Tauris ss. 124-144

Partridge, Christopher H. (2004). *The re-enchantment of the West: alternative spiritualities, sacralization, popular culture, and occulture. Vol. 1*. London: T & T Clark International

von Wachenfeldt, Thomas & Thorgersen, Ketil (2018). The Becomings of Satanist Musicianship: A study of how Black metal musicians describe their learning processes. I: *Nordisk musikkpedagogisk forskning, Årbok 18*. Oslo: NMH-publikasjoner ss.179–198

Multimedia och websidor

Är musik vår nya religion? (2018). Musikguiden i P3 [Radioprogram] Producent: Samir Yosufi. Sveriges Radio, 2018-09-28 <https://sverigesradio.se/avsnitt/1172424>

Black metal a documentary 2/13 (2002) [Video] Reality Check TV
<https://youtu.be/7hHwOnSI-M> (2018-12-12)

Nrk 1 Lidverket Black Metal Documentary (2003) [Video] NRK.
<https://youtu.be/zSgvpp7VJbs> (2018-11-28)

Svar direkt med Siwert Öholm och Ander Tengner. Hela inslaget! (1984) [Video] SVT.
<https://www.youtube.com/watch?v=nmHxowz8AsM> (2018-10-23)

We are Satan's people – Allkonstverket Behemoth S01E01 (2016) [Video] Mediabruket.
<https://www.youtube.com/watch?v=-uZw7QWoXJI> (2018-12-10)

Bilagor

Bilaga 1

1. Hur ser ni på religion idag, speciellt kristendomen? Anser ni er tillhöra någon religion?
2. Under din uppväxt, blev du exponerad för religion på något sätt? T.ex. skola eller familj.
3. Hur länge har du haft ditt intresse inom musiken, antingen sysslat med musik själv eller engagerat dig i att lyssna/gå på spelningar/vara ”en del” av det hela?
4. I din umgängeskrets där musik är en gemensam nämnare, är detta (religion) någonting som diskuteras efter t.ex. skivsläpp eller efter konserter?
5. I flera black metal-band syns religion på ett eller annat sätt, genom symboler eller i texterna. Tycker du att detta användande av religion (även ifall det beskrivs som någonting dåligt) skulle kunna ses som en religiös upplevelse?
6. ”WASP – we are satans people...” Upplever du att metalband fortfarande blir utpekade att vara satanistiska, även fast de inte har religiösa element?
7. Uppenbarligen skapar religion grupptillhörigheter, skulle det kunna jämföras med hur musik skapar tillhörigheter bland folk?
8. Ska låttexter kunna ”beundras” så som heliga texter?
9. Ser du att band med antireligiösa texter kan ses som ett religiöst band?
10. Även ifall du inte är religiös eller någonsin varit det, tror du känslor av predikan/liknande kan jämföras med känslor av konserter (antingen gå på eller spela).
11. Hur skulle du vilja beskriva känslor du får av deltagande inom musikscenen?
12. Black metal har tidigare blivit kopplat till kyrkobränder och andra sätt att visa religion förvägran, kan det bara varit en hipp grej förr i tiden eller tror du att religionens minskning gjort att budskap likt dessa försvinner?